

Universitat de Lleida

GUIA DOCENT **ART GÒTIC**

Coordinació: PLANAS BADENAS, JOSEFINA

Any acadèmic 2023-24

Informació general de l'assignatura

Denominació	ART GÒTIC			
Codi	100141			
Semestre d'impartició	1R Q(SEMESTRE) AVALUACIÓ CONTINUADA			
Caràcter	Grau/Màster	Curs	Caràcter	Modalitat
	Grau en Història de l'Art i Gestió del Patrimoni Artístic	2	OBLIGATÒRIA	Presencial
Nombre de crèdits assignatura (ECTS)	6			
Tipus d'activitat, crèdits i grups	Tipus d'activitat	PRAULA		TEORIA
	Nombre de crèdits	2		4
	Nombre de grups	1		1
Coordinació	PLANAS BADENAS, JOSEFINA			
Departament/s	GEOGRAFIA, HISTÒRIA I HISTÒRIA DE L'ART			
Distribució càrrega docent entre la classe presencial i el treball autònom de l'estudiant	Classe presencial/semi-presencial: 22,5 hores treball autònom de l'estudiant: 127,5 hores.			
Informació important sobre tractament de dades	Consulteu aquest enllaç per a més informació.			
Idioma/es d'impartició	Català			

Professor/a (s/es)	Adreça electrònica professor/a (s/es)	Crèdits impartits pel professorat	Horari de tutoria/lloc
PLANAS BADENAS, JOSEFINA	josefina.planas@udl.cat	6	despatx 3.08

Informació complementària de l'assignatura

L'assignatura analitza les manifestacions artístiques que van tenir com a escenari els diversos regnes i estats entre mitjans del segle XII, amb l'aparició del proto-gòtic i la reforma cistercenca fins el segle XV. Aquests límits cronològics no poden aplicar-se en sentit estricte. En primer lloc, mentre que determinades regions de França estan a l'avantguarda de la creació artística, altres indrets encara reproduïen inercialment formes ancorades en antics llenguatges. Un fenomen de característiques similars s'observa en el moment de voler determinar els límits finals del tardogòtic: mentre ciutats com a Florència estan imbuïdes de les formes del Renaixement al voltant de l'any 1430, altres llocs, com per exemple els Països Baixos del Sud, van continuar amb les formes gòtiques fins a finals del segle XV. L'assignatura es planteja al marge de les jerarquies existents entre les disciplines artístiques per donar protagonisme a parcel·les de les arts figuratives que van ser protagonistes durant els segles del gòtic.

Objectius acadèmics de l'assignatura

- Aprendre la diacrònica general de la història universal de l'art.
- Aprendre sistemàticament els mitjans, procediments, materials i tècniques de la producció artística al llarg de la història.
- Aprendre a tenir consciència crítica de les coordenades espaciotemporals i de les interrelacions sincròniques i diacròniques dels fets fonamentals de la història de l'art.
- Aplicació conscient dels mètodes científics utilitzats per l'anàlisi d'una obra d'art.
- Utilització correcte dels continguts per l'anàlisi d'una obra artística.
- Lectura directa de les fonts més importants en història de l'art.

Competències

- Capacitat per reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloquin una reflexió sobre temes rellevants d'índole social, científica o ètica.
- Treballar en equips de caràcter interdisciplinari, amb capacitat de lideratge i de presa de decisions. Desenvolupar tasques en grup amb objectius comuns.
- Administrar referències bibliogràfiques i conèixer eines de cerca de recursos bibliogràfics generals i específics, incloent-hi l'accés per Internet.
- Planificar i gestionar el temps per a la presa de decisions i desenvolupament de tasques individuals i en ambients de treball en equip.
- Valorar la importància de la diversitat i la multiculturalitat.
- Desenvolupar una visió diacrònica general de la Història de l'Art general i/o universal.
- Reconèixer de forma crítica les coordenades espai-temps (diacronia i sincronia) dels límits i interrelacions geogràfiques i culturals de la Història de l'Art.
- Identificar i reconèixer les diferents visions diacrònica regional i global dels fenòmens artístics territorials, així

com les relacions entre centre i perifèria.

- Assolir una adequada comprensió i expressió oral i escrita del català i del castellà.

Continguts fonamentals de l'assignatura

1. **El Cister.** Reforma espiritual i aspectes artístics. Rigorisme estètic de Sant Bernat. Monestir: tipologia i organització.
2. **Protogòtic.** Problemes de nomenclatura. Components formals. Suger de Saint-Denis, Pere el Venerable i Sant Bernat de Claravall. El problema de la volta de creueria. Estètica i mística de la llum.
3. **Gòtic. Introducció general.** Extensió cronològica. Problemes de nomenclatura. Periodització. La ciutat i la burgesia. La catedral. La vidriera i la llum a l'edifici gòtic: l'espai transfigurat. Ordres mendicants.
4. **Gòtic. Del segle XIII a la crisi del segle XIV.** Predomini francès. Arquitectura i escultura. Organització de la catedral. Villard d'Honnecourt. Les grans catedrals i l'evolució de les portades. La zona meridional.
5. **Gòtic. Del segle XIII a la crisi del segle XIV.** Predomini francès. Pintura i miniatura. L'estil 1200. Artistes i clients laics. Nous llibres, nova demanda. París i la primacia artística. El segle XIV: Jean Pucelle. Vidriera. Els grans conjunts.
6. **Gòtic. Del segle XIII a la crisi del segle XIV.** Anglaterra. Arquitectura. Personalitat del gòtic anglès. Les grans catedrals. Pintura i miniatura. L'estil 1200. L'apocalipsi. Els grans saltiris. Vidriera.
7. **Gòtic. Del segle XIII a la crisi del segle XIV.** Alemanya. Arquitectura. Escultura. Pintura i miniatura.
8. **Gòtic. Del segle XIII a la crisi del segle XIV.** Itàlia. Ciutats-estat i la burgesia. Arquitectura: antigotisme i classicisme. Escultura: el classicisme de Nicola Pisano i el goticisme de Giovanni Pisano. Pintura: la Toscana i Roma. Miniatura.
9. **Gòtic. Del segle XIII a la crisi del segle XIV.** Els regnes hispànics. Arquitectura i escultura. Les grans catedrals castellanques. Escultura i iconografia. Pintura. El gòtic linial. Miniatura. Els manuscrits alfonsíes.
10. **Mudèixar. Minories ètniques.** Regnes hispànics.
11. **Gòtic. Finals de l'Edat Mitja.** França i Països Baixos. Els grans prínceps i les comandes artístiques. Arquitectura. L'escultura i la seva independència respecte a l'arquitectura. Escultura: el naturalisme nòrdic. Pintura i miniatura. La cort del duc de Berry i altres mestres. Pintura flamenca: Jan van Eyck i Robert Campin. Les darreres generacions.
12. **Gòtic. Finals de l'Edat Mitja.** L'Imperi. Arquitectura. L'apogeu de l'escultura tardogòtica. Pintura del gòtic internacional. L'estil internacional a Bohèmia.
13. **Gòtic. Finals de l'Edat Mitja.** Regnes peninsulars. Arquitectura: les darreres catedrals. Escultura: la presència borgonyona. Pintura: la influència septentrional.

Cronologia

De manera orientativa podem dir que dedicarem a cada tema una setmana, aproximadament. Les nou pràctiques d'aula, més una sortida de camp s'articularan en llarg de deu setmanes. Els estudiants, en funció del seu número i del calendari acadèmic, exposaran a classe els treballs elaborats durant el curs.

Eixos metodològics de l'assignatura

Activitat	CODIFICACIÓ / descripció / tipologia TPD	O*	G*	HP*	HNP*

Classe magistral (M)	Vegeu temari i cronograma		1	15	65
Seminaris (S)	Taller de metodologia			15	
Pràctiques (P)	P1, P2, P3, P4, P5, P6, P7, P8 I P9 (Totes corresponen a pràctiques efectuades a l'aula. Inclouen comentaris de text, anàlisi de temes puntuals i un audiovisual.)			9	27
Treballs (T)					
Tutories (Tut)	5 Tutories programades. 2 referides a M i 3 referides a P.			5 + 4	
Altres (AA)	.				
Avaluació (AV)	Vegeu taula de mecanismes d'avaluació		1	3	
TOTAL				58	92

O: Objectiu. G: número de grups implicats en l'activitat. HP: hores presencials de l'alumne. HNP: hores no presencials de l'alumne.

Pla de desenvolupament de l'assignatura

De manera orientativa podem dir que dedicarem a cada tema una setmana, aproximadament. Les nou pràctiques d'aula s'articularen en llarg de deu setmanes, aproximadament.

Sistema d'avaluació

mecanismes d'avaluació	codificació / descripció-criteris / tipologia TPD	observacions	O*	Activitat	%*
Assistència i participació (As) Assistència i participació a un seminari i realització d'un informe.	As1: Puja nota d'acord amb una autoavaluació i un informe de participació part part del docent (no pot baixar nota). As2: Informes.		O.1 O.2 O.3	Totes les presencials i no presencials	10
Taller d'avaluació (TA) (Examen)	TA:Tres examens parcials del conjunt de la matèria impartida en M/proves escrites. Cada prova és un 25%		O.1	Classes magistrals	75
Informe (In) / Treballs (T)	Informe de la pràctica. Taller de metodologia.				10+5
Altres (A)					
TOTAL					100

L'avaluació és continuada. Els estudiants que combinin els seus estudis amb una feina a temps parcial o complet tenen dret a demanar avaluació alternativa en un termini de 5 dies des del començament del semestre. Per més informació, envieu un correu electrònic a academic@lletres.udl.cat o adreceu-vos a la Secretaria de la Facultat de Lletres. En cas de frau acadèmic o còpia espontània, s'aplicarà el que estableix la Normativa de l'avaluació i la

qualificació de la docència en els graus i màsters de la UdL.

O: Objectiu. %: percentatge en la nota final.

Bibliografia i recursos d'informació

F. ANTAL: *El mundo florentino y su ambiente social. La república burguesa anterior a Cosme de Médicis: siglos XIV-XV*, Madrid, Alianza Forma, 1989 (edició original 1948).

J. Mª AZCARATE: *Arte gótico en España*, Madrid, Cátedra, 2002.

S. BARAGLI: *El siglo XIV*, Barcelona, Electa, 2006.

H. BELTING: *Imagen y culto. Una historia de la imagen anterior a la edad del arte*, Tres Cantos, Akal, 2009.

F. BOLOGNA: *I pittori alla corte angioina di Napoli 1266-1400*, Roma, Ugo Bozzi editore, 1969.

R. BRANNER: *Manuscripts painting in Paris during the reing of Saint Louis*, Berkeley, University of California Press, 1977.

M. CAMILLE: *Arte gótico. Visiones gloriosas*, Tres Cantos, Akal, 2005.

J.P. CAILLET ed.: *L'art du Moyen Age*, París, París, Gallimard, 1995.

L. CASTELFRANCHI: *El arte en la Edad Media*, Barcelona, Moleiro, 1996.

M. COHEN: *The Sainte-Chapelle and the construction of sacral monarchy: royal architecture in thirteenth century Paris*, New York : Cambridge University Press, 2014.

A. CHÂTELET; R. RECHT: *Automme et Renouveau. 1380-1500*, (L'Univers des Formes-Le monde gothique, 3), París, Gallimard, 1988.

A. CHÂTELET: *L'âge d'or du manuscrit à peintures en France au temps de Charles VI et les Heures du Maréchal Boucicaut*, Dijon, Faton, 2000.

G. DUBY: *San Bernardo y el arte cisterciense. El nacimiento del gótico*, Madrid, Taurus, 1983.

A. ERLANDE-BRANDENBURG: *El Arte Gótico*, Madrid, Akal, 1992.

A. ERLANDE-BRANDENBURG: *La creation artistique au Moyen Age (IVe-XIIIe siècle)*, París, Fayard, 1993.

A. ERLANDE-BRANDENBURG: *La catedral*, Madrid, Akal, 1993.

A. ERLANDE-BRANDENBURG: *La conquête de l'Europe. 1260-1380* (L'Univers des Formes-Le monde gothique, 2), París, Gallimard, 1987.

M. FRIEDLÄNDER: *Early Netherlandish Painting*, 14 vols., Leiden, A. W. Sijthoff ; Bruxelles, Editions de la connaissance, 1967-1976.

P. FRANKL: *Arquitectura gótica*, Madrid, Cátedra, 2002.

J. GIMPEL: *Les Bâisseurs de cathédrales*, París, Seuil, 1980.

Gothic Art for England 1400-1547, edited by Richard Marcks and Paul Williamson ; assisted by Eleanor Townsend, Londres, V & A Publications, 2003.

D. HAYOT, PLAGNIEUX, P., CHAUMET, G. *Paris Gothique*, París, Éditions A & J Picard, 2020.

L. LAHOZ: *El intercambio artístico en el gótico: La circulación de obras, de artistas y de modelos*, Salamanca, Universidad Pontificia de Salamanca, 2013.

P.-Y. LE POGAM: *La sculpture gothique (1140-1430)*, Vanves, Hazan ed., 2020.

- A. MARTINDALE: *Gothic Art*, Londres, 1991 (reprint de la primera edició de 1967. Trad. Castellana, Barcelona, Destino 1994).
- M. MEISS: *French painting in the time of Jean de Berry. I: The late XIV century and the patronage of the duke*, Londres-Nueva York, George Braziller, 1967 (2 vols.).
- M. MEISS: *French painting in the time of Jean de Berry. II: The Boucicaut Master*, Londres-Nueva York, George Braziller, 1968.
- M. MEISS.: *French painting in the time of Jean de Berry.III: The Limbours and their contemporaries*, Londres-Nueva York, George Braziller, 1974 (2 vols.).
- E. PANOFSKY: *Early Netherlandish Painting*, Cambridge (Mass.) 1953, 2 vols.; trad. francesa *Les primitifs flamandes*, París 1992. Trad. castellana, *Los primitivos flamencos*, Madrid, Cátedra, 1998.
- J. SCHLOSSER: *El arte de la Edad Media*, Barcelona, Gustavo Gili, 1981.
- O. von SIMSON: *La catedral gótica. Los orígenes de la arquitectura gótica y el concepto medieval del orden*, Madrid, Alianza Forma, 2007.
- M. SMEYERS: *L'art de la Miniature flamande du VIIIè au XVIè siècle*, Tournai, La Renaissance du Livre, 1998.
- W. SWAAN, *Art & Architecture of the Late Middle Ages*, Londres, Omega Books, 1988.
- V.V.A.A.: *La Edad Media*, Madrid, Alianza Editorial, 1996 (Historia del Arte, 2).
- Ver y Crear: obradores y mercados pictóricos en la España Gótica*, M. Miquel Juan, O. Pérez Monzón, M. Bueso Manzananas (ed.), Madrid, La Ergástula, 2016.
- Villard de Honnecourt, Cuaderno siglo XIII*, (presentat i comentat por Alain Erlande-Brandeburg et altera), Madrid, Akal, 1991.
- I. VILELLA-PETIT: *Le Gothique International: l'art en France au temps de Charles VI*, París, Hazan, 2004.
- J. WHITE: *Arte y arquitectura en Italia 1250-1440*, Madrid, Cátedra, 1989.
- J. WHITE: *Nacimiento y renacimiento del espacio pictórico*, Madrid, Cátedra, 1994 (1957).
- P. WILLIAMSON: *Escultura gótica 1140-1300*, Madrid, Cátedra, 1997.
- J. YARZA: *Arte y arquitectura es España 500-1250*, Madrid, Cátedra, 1981.
- J. YARZA: *La Edad Media*, (Historia del Arte Hispánico, II) Madrid, Alhambra, 1980.
- J. YARZA i M. MELERO *Arte Medieval II*, Madrid, Historia 16, 1996.
- J. YARZA LUACES: *El arte gótico*, II (Historia del Arte 20), Madrid, Historia 16, 1991.

Aquestes obres es poden consultar a la Biblioteca de Lletres de la Universitat de Lleida o bé sol·licitar-les a través de la xarxa informàtica de les Universitats Catalanes.